Základní škola a mateřská škola Štíty, okres Šumperk, Školní 98

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

2024 - 2027

Zpracovala: Ing. Hana Vícencová Kubelková

Podpis: _____

Ve Štítech dne 1.9.2024

Anotace - školní preventivní strategie 2024-2027

Škola: Základní škola a mateřská škola Štíty, okres Šumperk

Ředitel školy:	Mgr. Ilona Haasová, MBA
Zástupce ředitele školy:	Mgr. Kateřina Krňávková, Mgr. Olga Hrubová
Školní metodik prevence:	Ing. Hana Vícencová Kubelková
Výchovný poradce:	Mgr. Ilona Haasová, MBA
Oblastní metodik preventivních aktivit:	Mgr. Hana Prejdová – PPP Šumperk

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE
Dlouhodobý program prevence projevů rizikového chování 2024 – 2027

Školní preventivní strategie vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.

Školní preventivní strategie **Základní školy a mateřské školy Štíty, okres Šumperk** je nedílnou součástí vlastního školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání „**Škola s úsměvem, radost z poznávání**“ a školního vzdělávacího programu MŠ **„Učíme se hrou“**.

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Nárůst různých forem projevů rizikového chování u dětí školního věku se stává celospolečenským problémem. Děti patří k nejohroženější skupině, proto je důležité zahájit primární prevenci právě v období základní školní docházky a témata prevence (dle věku a rozumové vyspělosti) začlenit i do tematických programů v rámci předškolního vzdělávání.

Školní preventivní strategie musí být v souladu se:

STRATEGIE

- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027 (navazující akční plány dle aktuálního stavu).
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 –2027
- Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022 – 2027
- Krajský plán primární prevence rizikových projevů chování v Olomouckém kraji na léta 2023–2026; pro rok 2027 ověřit případný navazující dokument.
- Strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním v Olomouckém kraji 2023–2026; pro rok 2027 ověřit případný navazující dokument.

ZÁKONY

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.

VYHLÁŠKY

- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, ve znění pozdějších předpisů.
- Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů.

METODICKÉ POKYNY A DOPORUČENÍ

- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j.: MŠMT-21149/2016)
- Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č. j. 21291/2010-28), včetně aktuálně zveřejněných příloh:

  1. návykové látky
  2. rizikové chování v dopravě
  3. poruchy příjmu potravy
  4. alkohol
  5. týrané, zneužívané a zanedbávané dítě ve škole (syndrom CAN)
  6. školní šikanování
  7. kyberšikana
  8. homofobie
  9. extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
  10. vandalismus
  11. záškoláctví
  12. krádeže
  13. tabákové výrobky, výrobky určené ke kouření a nikotinové sáčky
  14. nahrazena novějším metodickým materiálem k bezpečnosti škol (viz níže)
  15. netolismus
  16. sebepoškozování
  17. nová náboženská hnutí
  18. rizikové sexuální chování
  19. příslušnost k subkulturám
  20. sloučena s přílohou č. 5
  21. hazardní hraní
  22. dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS

23. psychická krize / duševní onemocnění žáka
24. sebevražedné chování

- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (č.j.: 14423/99-22)
- Metodické doporučení pro práci s Individuálním výchovným programem v rámci řešení rizikového chování žáků (č. j. MSMT-43301/2013)
- Metodické doporučení MŠMT k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování (č. j. MSMT-780/2024-3, aktualizace k 30. 1. 2026).

  Související právní předpisy: zákon č. 561/2004 Sb. (školský zákon) a zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, oba ve znění pozdějších předpisů.
- Spolupráce škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a řešení kriminality dětí a mládeže a kriminality páchané na dětech a mládeži – postup podle aktuálních metodických materiálů MŠMT a Policie ČR.

  Související právní předpis: zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů.
- Minimální standard bezpečnosti v regionálním školství – metodické doporučení MŠMT (listopad 2024); zaměřuje se na fyzickou bezpečnost a krizovou připravenost škol a nenahrazuje obecné povinnosti BOZP.

Charakteristika primární prevence

- minimalizovat vznik a snížit míru rizikového chování u dětí a mládeže
- budování bezpečného a pozitivního prostředí ve škole, rozvoj vztahů a komunikace ve třídních kolektivech
- výchova k předcházení, minimalizaci či oddálení a následná ochrana před dopady rizikového chování
- předcházení školní neúspěšnosti
- zlepšování pozitivního psychosociálního klimatu ve škole
- výchova ke zdravému životnímu stylu
- osobnostní a sociální rozvoj dětí a žáků školy
- zvládání zátěžových situací osobnosti
- zvyšování zodpovědnosti žáků za prostředí školy a život ve škole

Rizikové jevy, na které je zaměřena primární prevence

Primární prevence rizikového chování u žáků v působnosti MŠMT se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:
a) agrese, šikana, kyberšikana, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie

b) záškoláctví,

c) závislostní chování, užívání všech návykových látek, netolismus, gambling

d) rizikové sporty a rizikové chování v dopravě,

e) spektrum poruch příjmu potravy,

f) negativní působení sekt,

g) sexuální rizikové chování,

Aktivity škol jsou zaměřeny na specifickou primární prevenci, rozpoznání a zajištění pomoci včasné intervence nebo krizové intervence v případech:
traumatických zážitků - domácího násilí, šikanování, násilného chování, týrání a zneužívání dětí, včetně komerčního sexuálního zneužívání, ohrožování mravní výchovy mládeže, experimentování s návykovými látkami (legální a nelegální návykové látky), rizikových stravovacích návyků vedoucích k poruchám příjmu potravy (mentální bulimie, mentální anorexie).

Realizace, podmínky školní preventivní strategie

- školní preventivní strategie slouží jako podklad pro zpracování minimální preventivní programu pro daný školní rok,
- na tvorbě a realizaci školní preventivní strategie se podílejí všichni pedagogové naší školy v koordinaci školního metodika prevence,
- výchovně vzdělávací proces – začlenění témat prevence do jednotlivých předmětů v rámci výuky dle ŠVP
- školní i mimoškolní akce v rámci projektu prevence,
- celoroční školní akce – v rámci školních programů**,**
- volnočasové aktivity - sportovní, společenské, výtvarné, výukově výchovné programy v rámci školního klubu, školní družiny či nepovinných předmětů a zájmových kroužků školy
- přednášky, besedy se zaměřením na aktuální problémy a cíle primární prevence školy, které se soustředí nejen na prevenci rizikového chování, ale také na problémy týkající se vztahů ve třídě, třídního kolektivu, role třídního učitele.

Školní metodik prevence

Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů (zejména příloha č. 3).

- koordinuje a dohlíží na plnění školní preventivní strategie a preventivního programu školy (PPŠ) pro daný školní rok,
- vypracovává minimální preventivní program pro daný školní rok, který vychází ze školní preventivní strategie (včetně všech příloh),
- koordinuje a participuje na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších forem rizikového chování,
- koordinuje a realizuje aktivity školy zaměřené na prevenci projevů rizikového chování,
- koordinuje spolupráci školy s orgány státní správy a samosprávy (PPP, SPC, OSPOD, Policie ČR), které mají v kompetenci problematiku prevence projevů rizikového chování,
- metodicky vede pedagogické pracovníky školy v oblasti prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, výchovné komise, preventivní práce s třídními kolektivy apod.),
- koordinuje vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování,
- úzce spolupracuje s oblastním metodikem prevence, vedením školy a výchovným poradcem při řešení aktuálních problémů,
- spolupracuje s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností projevů forem rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd,
- aktuálně reaguje na varovné signály spojené s možností projevů forem rizikového chování,
- spolupracuje se zákonnými zástupci žáků

Výchovný poradce

Standardní činnosti výchovného poradce jsou vymezeny vyhláškou č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů (zejména příloha č. 3).

- kariérové poradenství, volba povolání, základní šetření k volbě povolání, administrace, zpracování administrativy v oblasti volby povolání žáků a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní cestě žáků
- poradenství zákonným zástupcům žáků
- spolupráce se školním metodikem prevence, třídními učiteli a ostatními pedagogy školy
- spolupráce se školskými poradenskými zařízeními a zařízeními výchovné péče při poskytování poradenských služeb
- zajišťování návštěv žáků v informačních poradenských střediscích

- zprostředkování vstupní i průběžné diagnostiky, vedení veškeré administrativy při zajišťování podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky nadanými
- tvorba a vyhodnocování individuálních vzdělávacích plánů
- tvorba a vyhodnocování individuálních výchovných plánů
- účast na výchovných komisích
- metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy

Školní psycholog

Školní psycholog je součástí školního poradenského pracoviště a ve spolupráci s vedením školy, školním metodikem prevence, výchovným poradcem, třídními učiteli a dalšími pedagogickými pracovníky se podílí na vytváření bezpečného a podporujícího školního prostředí.

Náplň činnosti školního psychologa:

- Poskytuje psychologické poradenství a podporu žákům při řešení osobních, rodinných, vztahových a školních obtíží.
- Podílí se na včasném rozpoznávání rizikového chování, psychických obtíží a problémů v adaptaci žáků na školní prostředí.
- Poskytuje konzultace a metodickou podporu pedagogickým pracovníkům při řešení výchovných a vzdělávacích problémů žáků.
- Spolupracuje s třídními učiteli při mapování vztahů ve třídních kolektivech a při vytváření pozitivního psychosociálního klimatu školy.
- Podílí se na prevenci šikany, kyberšikany, sociálního vyloučení, agresivního chování, sebepoškozování a dalších forem rizikového chování.
- Poskytuje podporu žákům v náročných životních situacích a podle potřeby se podílí na řešení krizových situací ve škole.
- Podporuje rozvoj sociálních a komunikačních dovedností žáků, zdravého sebevědomí, schopnosti zvládat stres a řešit konflikty.
- Poskytuje konzultace zákonným zástupcům žáků v otázkách psychického vývoje, školní adaptace, vztahů a výchovných obtíží.
- Spolupracuje se školním metodikem prevence na přípravě, realizaci a vyhodnocování preventivních aktivit školy.
- Podle svých časových možností se účastní práce s třídními kolektivy a poskytuje doporučení k dalšímu preventivnímu působení.
- V případě potřeby doporučuje návaznou odbornou péči a spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími odbornými pracovišti.
- Při své činnosti respektuje profesní etiku, důvěrnost sdělených informací a pravidla ochrany osobních údajů.

Hlavním cílem činnosti školního psychologa je podpora duševního zdraví a psychické pohody žáků, včasné zachycení obtíží, posilování pozitivních vztahů a předcházení rizikovému chování ve školním prostředí.

Rozsah jednotlivých činností se přizpůsobuje aktuálním potřebám školy a časové dostupnosti školního psychologa.

Třídní učitel

- snaží se získat důvěru žáků své třídy,
- řeší aktuální otázky, rozvíjí pozitivní interakci mezi žáky a sleduje vztahy ve třídě,
- motivuje a vytváří vnitřní pravidla třídy, která jsou v souladu se školním řádem,
- důsledně dohlíží na dodržování třídních pravidel a pravidel školního řádu,
- sleduje absenci, chování a projevy žáků své třídy,
- spolupracuje se zákonnými zástupci žáků, s dalšími vyučujícími, školním metodikem prevence a výchovným poradcem, vedením školy
- podílí se na realizaci preventivních programů a dalších aktivit zaměřených na prevenci všech forem projevů rizikového chování
- smysluplně organizuje třídnické hodiny, vede diagnostiku třídy a dokumentaci TU

Pedagogičtí pracovníci

- při svém působení na žáky zohledňují školní preventivní strategii a PPŠ,
- spolupracují se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, třídními učiteli, vedením školy,
- začleňují témata primární prevence do vzdělávacího procesu, začleňují projekty zaměřené na primární prevenci.

Ředitel školy

- sleduje efektivitu prevence projevů rizikového chování
- sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole,
- svolává, spolupracuje na výchovných komisích (viz metodická vedení ŠMP)

Dlouhodobé cíle školní preventivní strategie

- posouzení všech forem projevů rizikového chování ve škole a zajištění efektivních postupů, které dokáží předejít nebo oddálit setkání žáků s formy rizikového chování,
- sledování individuálního vývoje dětí a žáků ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků, včasné poskytnutí účinné intervence při výskytu problémů,
- vedení dětí a žáků ke zdravému životnímu stylu vhodnou formou ve výchovně vzdělávacím procesu, ale i v rámci školních a mimoškolních akcí,
- zajištění důvěryhodného poradenství ve spolupráci s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, školním psychologem i ostatními odborníky a to pro děti i jejich zákonné zástupce,
- vytváření dostatečné nabídky mimoškolních a volnočasových aktivit,
- začlenění dotazníků prevence a vhodných nástrojů pro mapování vztahů ve třídách jako součásti evaluace PPŠ,
- vytváření podmínek pro příznivé pracovní klima a zdravý pracovní režim,
- zlepšování informovanosti dětí, žáků, pedagogů a zákonných zástupců žáků (webové stránky školy, poradenská činnost),
- aktivní účast na dotačních projektech prevence,
- důslednost při dodržování Školního řádu.

Krátkodobé cíle školní preventivní strategie

(viz PPŠ na daný školní rok)

- výchovně vzdělávací proces – začlenění témat prevence do jednotlivých předmětů v rámci výuky dle ŠVP,
- školní i mimoškolní akce v rámci projektů prevence (viz PPŠ na daný školní rok),
- volnočasové aktivity - sportovní, společenské, výtvarné, výukově výchovné programy v rámci školního klubu, školní družiny či nepovinných předmětů a zájmových kroužků školy,
- přednášky, besedy se zaměřením na aktuální problémy a cíle primární prevence školy, které se soustředí nejen na prevenci rizikového chování, ale také na problémy týkající se vztahů ve třídě, třídního kolektivu, role třídního učitele,
- schůzky předmětových komisí, porady pedagogických pracovníků, metodická vedení školního metodika prevence a výchovného poradce, účast na akcích pedagogických středisek včetně akcí se zážitkovou pedagogikou, spolupráce s oblastním metodikem prevence a orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence projevů rizikového chování (PPP Šumperk, SPC Šumperk, OSPOD, Policie ČR),

Znalostní kompetence dětí a žáků

Vycházejí z věkové odlišnosti žáků a stupně jejich dosavadních znalostí.

MŠ:

- děti znají, co jim pomáhá, aby byly zdravé a v bezpečí a co jim škodí
- znají důsledky požívání některých návykových látek
- mají povědomí o udržování svého těla ve zdraví, vědí, že zdraví se musí chránit
- znají pravidla společného soužití ve skupině
- získají základní pravidla v rámci dopravní výchovy, prevence úrazů
- dokáží vnímat lidi s jejich odlišnostmi povahovými, tělesnými, rasovými, kulturními

1. - 3. ročník

- žáci dokáží pojmenovat zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu, užíváním drog, zneužíváním léků
- znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- uvědomují si své školní povinnosti (Školní řád, včetně všech příloh) – prevence záškoláctví
- znají hodnotu zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- mají vědomosti, jak udržovat zdraví a o zdravém životním stylu
- dokáží vnímat lidi s jejich odlišnostmi povahovými, tělesnými, rasovými, kulturními
- znají základní pravidla v rámci dopravní výchovy, prevence úrazů – rizikové sportovní aktivity

3. - 5. ročník

- žáci mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- znají činnosti, které jsou vhodné z hlediska zdraví zařadit do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl
- znají své školní povinnosti (Školní řád, včetně všech příloh) – prevence záškoláctví
- podrobně znají zdravotní a sociální rizika návykových látek a argumenty ve prospěch zdraví
- umí pojmenovat základní mezilidské vztahy
- umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti – agrese, šikana, kyberšikana
- ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozuje jeho zdraví, výchovu či práva
- znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky
- znají pravidla v rámci dopravní výchovy, prevence úrazů – rizikové sportovní aktivity
- mají povědomí o negativním působení poruch příjmů potravy

6. - 9. ročník

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví

- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají své školní povinnosti (Školní řád, včetně všech příloh) – prevence záškoláctví
- mají povědomí o významných dokumentech upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- mají povědomí o činnosti důležitých orgánů právní ochrany občanů
- umí chápat smysl zdraví ve všech složkách
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- orientují se v problematice poruch příjmů potravy
- znají pozitivní vliv aktivního pobytu, relaxace duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, mají povědomí o trestní právní problematice návykových látek
- ovládají pravidla v rámci dopravní výchovy, prevence úrazů – rizikové sportovní aktivity
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikana, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- znají důsledky delikventního chování ve vztahu k hmotným statkům - vandalismus, krádeže, sprejerství a další trestné činy a přečiny
- orientují se v problematice závislostního chování - užívání všech návykových látek, netolismus, gambling
- znají problematiku rizikového sexuálního chování
- vědí o možnosti komunikace se specializovanými službami /linky důvěry, krizová centra/
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat
- orientují se v problematice tzv. kyberšikany
- znají dopady negativního působení sekt

SWOT analýza ZŠ a MŠ Štíty
PRIMÁRNÍ PREVENCE

S – silné stránky	W – slabé stránky
▪ Fungující dlouhodobý systematický koncept primární prevence rizikového chování (každoročně v rámci MPP – projekty a programy prevence, evaluační nástroje prevence, metodická vedení ŠMP aj.). ▪ Velmi dobrá úroveň působení ŠMP v rámci koordinační, metodické, informační a poradenské činnosti. ▪ Výborná spolupráce ŠMP s OMP, ŠP, VP, TU, vedení školy, ostatní pedagogové školy. ▪ Dobrá úroveň koordinace všech skupin primární prevence (žáci – pedagogové – rodiče). ▪ Velmi dobrá úroveň nabídky vzdělávání, besed, prožitkových programů a jiných aktivit v oblasti primární prevence pro ŠMP, VP, pedagogy školy, žáky školy, rodiče. ▪ Třídnické hodiny na II. stupni ZŠ.	▪ Menší spolupráce rodičů na aktivitách v rámci prevence rizikového chování. ▪ Podceňování hrozby rizikového chování svých dětí u značné části rodičů. ▪ Časově omezená činnost školního psychologa (konzultace 2x za měsíc).
O – příležitosti	**T – hrozby**
▪ Širší nabídka vzdělávání pedagogů v rámci prevence rizikového chování. ▪ Účast v dotačním řízení MŠMT na podporu primární prevence. ▪ Třídnické hodiny na I.stupni ZŠ	▪ Možný nedostatek finančních prostředků ohrožující zejména existenci a udržitelnost projektů a programů prevence. ▪ Syndrom vyhoření a neochota spolupráce pedagogů školy.

Dne: 1.9.2024

Vypracovala: Ing. Hana Vícencová Kubelková PODPIS: _____